

TÜRKİYE'DE GİZLİ KAMERA UYGULAMALARI

NESRİN TAN AKBULUT, Ph.D.

nesrinakbulut@yahoo.com

Galatasaray University
(Turkey)

Abstract

There are innumerable events that the human eye may not perceive or that are important for humans and need to be specially produced as an image. It is only special cameras that may serve these purposes and make the unseen visible. For example, a camera which works with laser can give us images from deep waters. The images that reflect from objects illuminated with laser rays can easily be taken using a camera. Today, through endoscopy, every organ of the human body may be viewed. With camera development progressing in parallel with technology, they have come to stage whereby we can have them on our collars and hats. These miniature cameras, being capable of carrying these magical images to the screen and being easy to use, are being applied in television programming. While they are preferred in sports programs in technical and aesthetic terms, hidden cameras are also being used in gag programs and news programs.

The first hidden camera on Turkish television, known to its public, was first used by researcher- journalist Uğur Dündar. After the most channels (apart from gag programs, claiming the benefit to the public, preferred to use these cameras. Infact, they did not have any worry on the ratings.

The use of miniature cameras as hidden cameras for news also gave rise to arguments on moral grounds.

The hidden camera, sometimes violates basic human rights when it documents things that people do, against their will, that they may never want publicized or never wanted to or could do after all. However sometimes it protects from the violation of human rights by documenting the actual events that occurred and by proving to be a "humanitarian miracle" when some police are defended wrongly for money by lawyers in courts of law.

This study involves the use of hidden cameras in Turkey and the ethical and legal aspects of it.

TÜRKİYE'DE GİZLİ KAMERA UYGULAMALARI

“İlk gizli kamera, daha doğrusu gizli fotoğraf makinesi, istihbarat amaçlı olarak geliştirildi. Bu türün bilinen en eski cihazı, melon şapkalara yerleştirilen kameralardı. Gizli kameralar 1880’lerin ikinci yarısından itibaren yelek ve kravatlarda yer buldu. 1892’de Lanchester marka bir İngiliz cep saati kamerası geliştirildi. James Bond filmlerinden aşına olduğumuz Minox marka 16 milimlik fotoğraf makinaları ise kolay film değiştirilebilmesi ve seri çekim yapabilmesi nedeniyle 1937’lerden itibaren en çok rabet gören kamera oldu. Gizli kameranın ilk kez gazeteciler tarafından kullanılması 1928 yılında gerçekleşti. İngiliz gazeteci Tom Howard, bir idamın görgü tanığı olma şansını elde etti. Ancak infaz sırasında fotoğraf çekmek kesinlikle yasaktı. Howard, küçük bir kamerayı ayak bileğine bağladı, uzun bir deklanşör hazırladı ve Ruth Snyder adlı kadına elektrik verildiği sırada deklanşöre bastı. Fotoğraf ertesi gün, 13 Ocak 1928’de Daily News gazetesinin kapağında tam sayfa yer aldı. O tarihlerden bu yana gizli kamera, istihbaratçılar, polisler, özel dedektifler, şantajcılar ve gazeteciler tarafından kullanılır oldu. Teknolojinin yardımıyla artık gizli kameralar, bir gömlek düğmesine yerleştirilebilecek kadar küçüldü.

Gizli kamera insanların haberi olmaksızın onları görüntüleme biçimidir. 1928 yılından itibaren, gizli kamera, istihbaratçılar, polisler, özel dedektifler, şantajcılar ve gazeteciler tarafından sık kullanılmaya başlandı. Geçen süre içinde ise, kameralar teknolojinin yardımıyla bir gömlek düğmesine yerleştirilecek kadar küçüldü ve daha sık kullanılmaya başlandı.

Gizli kameraların kullanımı konusunda ülkeden ülkeye yargı değişmektedir.. Bütün demokratik ülkelerde bu türden kameraların kullanımının uygun olduğu ya da olmadığı durumlar vardır.. Demokrasinin ve basın meslek ahlakının çok daha kökleşmiş olduğu ülkelerde, örneğin ABD’de, İngiltere’de ve İtalya’da bazı durumlarda gizli kamera kullanmak zorunda kalan ödüllü gazeteciler vardır.

Bazı uzmanlara göre yayıncının kamera kullanmak için çekeceği kişilerden izin istemesi gerekir. Ancak bazı durumlarda bu kuralın geçerliliği tartışılmaktadır. Eğer yapılan eylem suç ise o kişi gazetecinin kameralarına karşı ne yasalar, ne de basın etiği tarafından korunur. Tam tersine suç olan eylemi kaydetmek gazetecinin görevidir, çünkü bunda kamu yararı vardır. Bu halkın gerçekleri öğrenme hakkının doğal bir uzantısıdır. Nitekim Los Angeles'ta bir zenciyi döven polislerin gizli kamerayla çekilmiş görüntülerini tüm dünyadaki kitle iletişim araçları yayınlamıştır.

Şantaj yapmak amacıyla bir kişinin öznel yaşamına ilişkin gizli kamera çekimi yapmak suçtur. Ama bunu yapanları ifşa etmek için gazetecinin gizli kamera kullanması doğru ve gereklidir.Haber kuruluşları çoğu kez politikalarını bu haber toplama araçlarının gizli kullanımına uygun hale getirirler. Muhabirlerin ve haber kuruluşlarının, kamera ve teyp kayıt cihazlarının kullanımına ilişkin federal ve eyalet yasalarını bilmeleri önem taşır. Dill’in ABD. Gizli kamera uygulamalarında belirttiği gibi; (Dill, s.135-183)

Eğer tüm taraflar razı olursa bir konuşmayı kayıt edebilir, filme çekebilir, yayınlayabilir veya dağıtabilirsiniz. Yüzyüze bir görüşmeyi filme çekmek veya teyp kaydetmek, teyp veya kamera meydana olduğu müddetçe yasaldır. Böyle durumlarda tarafların izin verdiği varsayılır.

50 eyaletten, District of Columbia da dahil olmak üzere, 38'inde taraf olduğunuz bir konuşmayı diğer tarafa bildirmeden kaydetme izni verilir. Federal telefon dinleme yönetmelikleri de pek çok koşulda tek tarafın rızasıyla telefon konuşmalarını kaydetmeye izin verir. 12 eyalet tüm tarafların rızası olmadan özel konuşmaların kaydedilmesini yasaklar. Bu eyaletler: California, Delaware, Florida, Illinois, Maryland, Massachusetts, Michigan, Montana, New Hampshire, Oregon, Pennsylvania ve Washington'dur.

1968'de çıkan federal yasa tek tarafın rızası olduğu zaman konuşmaların gizli kaydedilmesine izin verir, "ancak bu tür iletişim, Anayasa ve Birleşik Devletler veya herhangi bir Eyalet yasasınca suç teşkil eden bir durumda engellenebilir." 1986 ve 1994'te yasaya getirilen düzeltmeler elektronik iletişimde izinsiz müdahalelere karşı yasakları artırıyor. Dahil edilen iletişim şekilleri arasında uydu yayınları, cep telefonu konuşmaları, bilgisayar veri nakilleri ve telsiz telefon konuşmaları da var. Düzeltmeler, bütün tarafların konuşmaya razı olma koşulunu ve diğer tarafa konuşmanın kaydedildiğini bildirecek sinyal seslerinin konulmasını sağlayabilmek için teklif edilmiştir.

Eyaletlerin çoğu federal yasayı olduğu gibi kopyaladılar; bazıları da federal yasanın dilini genişleterek ve tüm tarafların rızası olmadan gizli kayıt veya film çekmeyi yasaklayarak aldılar. Bazı eyalet yasaları daha da ileri gittiler: Kayıt yapma ve gizlice dinlemeyle birlikte izinsiz film çekme, inceleme ve yayınlamayı yasakladılar; yasadışı elde edilmiş bilgiyi açıklamak veya kullanmak ve bu bilgiye ulaşmak için meskene tecavüz suçuna ek cezalar koydular. Birçok eyaletin yasaları, suçluya ait olan yükümlülüklerin yanında vatandaşa ait olanları da dikkate alır.

Pek çok eyaletin yasaları, telefon dinleme cihazlarına sahip olmayı, tek tarafın izniyle telefon konuşmalarının dinlenmesi serbest olsa da suç sayıyor.

Eyalet yasalarının çoğu, tarafların, kaydedileceğini tahmin ettikleri yerlerde geçen konuşmaların kaydına izin veriyorlar. Ayrıca çoğu, işleri gereği konuşmaları ve telefon hatlarını dinleyen hukuk icra kurumları ve kamu kuruluşlarını da kapsamlarından çıkarıyorlar.

Genelde eyalet yasaları aynı eyalet içinde geçen konuşmalara uygulanıyor. İki eyalet arasındaki konuşmalarda federal yasalar uygulanıyor.

Federal yasa genelde çelişkili gizli dinleme ve telefon dinleme yasaları olan eyaletlerdeki taraflar arasında bir konuşma olursa uygulanır, her eyaletin kural bozan kişiye karşı yasalarını güçlendirmeyi seçebilmesine rağmen...

Eğer gizli dinleme yasası olmayan bir eyaletten bir muhabir, çift tarafın rızasını isteyen bir eyaletten bir kimseyi arar ve konuşmayı gizlice kaydederse - k bu federal yasaya göre yasaldır - izinsiz kaydı yasaklayan sert yasaları olan bir eyalet arayanın yerini veya federal yasayı dikkate almaksızın. Kendi yasalarını uygulamayı seçebilir. Ne yazık ki, mahkemelere göre federal korumanın eyalet yasasını geçersiz kılıp kılmayacağı hala belirsizdir. Gizli kayıt yapmadan önce bulunduğunuz eyaletin ve aradığınız eyaletin yasalarını bilmeniz önemlidir.

Federal İletişim Komisyonu (FCC) da “Telefon Kuralı” diye bilinen bir politika oluşturmuştur. Buna göre, bir muhabir daha sonra yayınlanmak üzere bir telefon konuşmasını kaydedecekse, diğer tarafa yayınlamak üzere kaydedildiğini bildirmek zorundadır.

12 eyaletin kanunları özel mekanlara izinsiz olarak kamera yerleşimini kesinlikle yasaklamaktadır. Alabama, Kaliforniya, Delaware, Georgia, Hawaii, Kansas, Maine, Michigan, Minnesota, New Hampshire, Güney Dakota ve Utah'ta şahsi yerlerde fotoğraflanan veya gözlemlenen kişinin izni dışında herhangi bir foto aletin kullanılması ve yerleştirilmesi, özel olayların gözlemlenmesi veya dinlenmesi kanuna karşıdır. Şahsi yer veya özel alan bir insanın kabul edilebilir bir şekilde herhangi bir gözetimi gerektirmeden güvenli bir yerde olması demektir.

Alabama, Delaware, Georgia, Hawaii, Kansas, Maine, Michigan, Minnesota ve Güney Dakota'da özel arazilerden, sahiplerinin gözetimlerinden izinsiz olarak geçmek de yasaktır. Bu eyaletlerin çoğunda gizli bir kameranın yerleştirilmesi veya kullanımı, veya bunlardan birinin geçirilmesi ve kullanımı, kesinlikle cezaya tabidir. Maine'de özel hayatın bozulması D sınıfı cezayı gerektirir. Michigan'da izinsiz bir kameranın yerleştirilmesi ve kullanımı ağır bir suç unsuru oluşturur. 2.000.- US veya 2 yıla kadar hapis ile cezalandırılır. Gregory Mack'e göre basın, temel olarak, ortaya bir hikaye çıkartmak için kanunlara karşı gelmeye hakkı yoktur. Konu, haber toplamaya gelince muhabirler için, özel bir koruma mevcut değildir. Birçok eyaletteki ortak yasa, özel mülke girmeyi ve başka birini taklit etmeyi yasaklamaktadır. Özellikle, belli 12 eyalet, şahıslara ait yerlerde, izinsiz olarak fotoğraf makinesi kullanımına kısıtlama getirmektedir ve 5 eyalet, özel mülkten gizli olarak fotoğraf makinesi geçirilmesini veya gizli kamera kullanılmasını yasaklamıştır.

Bulgaristan'da gizli kamera kullanımı tartışma konusu olmuştur. Gizli kameralar özellikle büyük işyerlerinde hırsızlık ve soygunlara karşı kullanılan güvenlik kameralarıdır. Podkrapa Sendikası'nca bu güvenlik kameraları birçok işyerinde işverenler tarafından işçilerin çalışmalarının denetlenmesinde kullanılmaktadır. Bu uygulama işçiler üzerinde psikolojik bir baskı oluşturduğu gerekçesiyle insan haklarına aykırı olduğu belirtilerek gizli kameraların amaç dışı kullanılması halinde işyerlerine ağır cezaların getirilmesi gerektiği açıklanmıştır. (1.10. 1997 Reuters)

Türkiye’de televizyonlarda kamuoyunca bilinen ilk gizli kamera kullanımını, araştırmacı-gazeteci Uğur Dündar gerçekleştirdi. Hastanelerin acil servisleriyle ilgili olarak yapılan bu gizli çekim sırasında görev alan bir diğer gazeteci ise Savaş Ay’dı.”(Löle, s.8)

1983 yılında Savaş Ay gazetede yayımlanmak üzere acil servislerdeki ilaç karaborsası, kan bankası ile ilgili yolsuzluklar hakkında bir haber yapmıştır. Bu haber çok beğenilince Uğur Dündar Savaş Ay’a birlikte aynı olayı televizyon için hazırlamalarını teklif etmiştir. Böylece Savaş Ay ve Uğur Dündar “Olay” programı için bu konuyla ilgili çalışmalara başlamışlar ve ilk kez bilgi toplamak için gizli kamerayı kullanmışlardır. Savaş Ay, hastanede, bir orkestra elemanı olduğunu, gitar çalarken düştüğünü, kendisini elektrik çarptığını ve videocu arkadaşlarının onu hastaneye getirdiklerini söylemiştir. Yani başka bir deyişle kendisi konu mankenliği yapmıştır. (Türenç)

Programcılar, kamu yararı için teknolojinin bu mucizesinden yararlandıklarını söylemektedirler. Amaçlarının kişilerin özel hayat dokunulmak ve haklarını ihlal etmek olmadığını belirtmektedirler.

“... gizli kamera, kimi zaman insanın kendi iradesi ve bilgisi dışında belki de hiçbir zaman kamuoyu önünde açıklamak istemeyeceği veya yapamayacağı şeylerin (suçların) belgelenmesi ve onun bilgisi ve iradesi dışında yayınlanması, yani en temel insan haklarının ihlali... Ama kimi zamanda “insan haklarını ihlal eden” bazı polislerin savunmasını üstlenen bir avukatın mahkemelerde para karşılığı nasıl iş bitirdiğini nasıl suç işlediğini saptayan bir “insanlık” harikası...” (Özgentürk, s.26)

Ülkemizde özellikle, 1997 yılında reyting kaygısıyla sansasyonel programları gerçekleştirebilmek için televizyonlarda birçok programlarda gizli kamera çekimleri yoğun olarak kullanılmıştır.

Atv’de Şaka Yaptık-, Kanal D’de Arena Söz Fato’da, Taksi Show Tv’de Son Çağrı-Olay Olay, Şakamatik.

Gizli kamera kullanımıyla ilgili olarak medyada önemli konumlara sahip kişilerin bazıları gizli kamera kullanılmasını haklı görürken kimileri de gizli kameraya karşı çıkmaktadırlar: Star Haber Genel Yönetmeni Ufuk Güldemir “Gizli kamera sorununu yaratan ve toplumdaki tepki alan insanların ortak özelliği haber merkezi kültüründen geçmemiş olmalarıdır. İlgili çekmek için sansasyon yapıyorlar, halbuki bilmiyorlar ki ‘Gerçek daima yalandan daha sansasyoneldir.’” Atv Haber Dairesi Başkanı Ali Kırca “haberciler bir araya gelip ortak ilkeler saptasın, konsey kurulsun”, “Gizli kamera kullanımından yargısız infazlara, özel hayatlara müdahaleden, şiddet ve müstehcenliğin sınırlarına kadar her sorun bu çerçevede ele alınmalıdır.”, “Bir biçimde haberi oluşturmak, gerçeğe varmak, gizli kamerasız doğru yöntemlerle de mümkün.”, 32.Gün Genel Yönetmeni Mehmet Ali Birand “mazoşist bir biçimde kendi kendimizi yerden yere vurmamalym”, “Gizli kamera kullanılmaz diye bir şey yok. Örneğin ben gizli kamerayı gerektiren haberlerin yapıldığı bir birimin başında olsaydım bir yere kadar kullanılmasına izin verirdim.”(Özgentürk, s.26), RTÜK Eski Başkan Yardımcısı Fatih Karaca ise “Gizli kamera kesinlikle kullanılmamalıdır. Yayıncılar ya biraz daha yorulacaklar, medyanın içinden gelmeyen insanlardan değil gerçek gazetecilerden oluşan ekiplerle ve mesleğin esaslarına dayanmak zorunda olacaklar, ya kendilerine yeni iş bulacaklar.”(Akman, s.24) demektedir.

30.06.1992 yılında TRT’nin “24’e Doğru” programında “Gizli Kamera Şakaları” bölümünde bir genç kız Mudo’nun Ankara Atatürk Bulvarı’ndaki mağazasında alışveriş yaptıktan sonra mağazanın güvenlik görevlisi olduğunu söyleyen bir kişi tarafından hırsızlıkla suçlanmıştır. Çantasına gizlice konan külodu çaldığı ve hırsızlık suçu işlediği şeklinde hakarete uğramıştır. Rızası olmadan bu çekim gerçekleştirilerek kişilik hakları ihlal edilmiştir. Bu olaydan büyük üzüntü duyan kadın 200 milyon liralık manevi tazminat istemiştir. (Öngören, s.182-183-184)

Ülkemizde kamera şakaları programlarına çokça yer verilmektedir. Yapılan çekimlerden hemen sonra kişinin, çekilenin yayınlanması için, rızası alınmaktadır. Bu açıdan bakınca da hiçbir sorun ortaya çıkmamaktadır.

Gizli kamera ile yapılan çekimler basın etiği tartışmasını ve bu çekimlerin kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyıp taşımadığı, bu yolla toplanan delillerin delil kabul edilip edilemeyeceği sorusunu tartışmaya açmıştır.

Türkiye'de Gizli Kameraya İlişkin Yasalar:

Kanunlarımızda gizli kamerayla ilgili açık ve net hükümler ve cezai düzenlemeler bulunmamakla birlikte, buna bağlı olarak kişilik hakları ve özel hayatın dokunulmazlığı ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Anayasa'da

Anayasanın ortaya koyduğu kurallar ile bir yandan basın veya geniş olarak iletişim özgürlüğü korunurken, diğer taraftan da kişilik hakları güvence altına alınmaya çalışılmıştır. (Öngören, s.43)

T.C. Anayasanın 19. Maddesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği güvence altına alınmıştır. 20. Maddede "herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz" denilerek kişilerin özel yaşamlarının gizliliği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Anayasanın 21. Maddesinde de konut dokunulmazlığı başlığı altında "Kimsenin konutuna dokunulamaz. Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz." denmiştir. (Öngören, s.43)

Medeni Hukuk Ve Borçlar Yasası'nda

Medeni Yasasının 24.ve 24/a ile Borçlar Yasasının 48.ve 49. Maddeleri kişilik haklarının haksız ihlalini yasaklamaktadır. (Öngören, s.44)

Borçlar Yasasının 48. Maddesi kişilik haklarından olan ticari malların veya ticari ünvanın ya da mal varlığının radyo televizyon aracılığıyla saldırıya uğraması hakkında düzenleme içermektedir.

Kanununun 49. Maddesi ise, "şahsi menfaatlerin haleldar olması" başlığı altında "Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir" diyerek kişilik haklarını korumaktadır. (Öngören, s.45)

Türk Ceza Yasası'nda

Türk Ceza Yasası, doğrudan radyo ve televizyon yayınları veya diğer biçimlerde saldırıya uğranan özel hayatın korunmasıyla ilgili açık bir düzenleme yapmamıştır. (Öngören, s.50)

Düzenleme eksikliğinin yanı sıra mevcut düzenlemelerin uygulanmaması da sorun yaratmaktadır. (Aydın, s.25)

Gizli kamera gibi konular henüz Ceza Yasasında kendisine bir yer bulabilmiş değildir. Suçta ve cezada kanuna uygunluk ilke olduğundan ortada bir kanun yoksa cezalandırmaya da gidilememektedir.

1992 CMUK çalışmaları sırasında “Hukuka aykırı deliller hükme esas alınmaz” denmiştir ; fakat bu konuda net bir uygulama yoktur.

Delil elde etmede adli makamlar gizli ses dinleme ve benzeri yöntemleri kullanabilir ama böyle bir hak, basına verilmiş değildir. Adli makamlara da kovuşturma ve soruşturma amacıyla verilmiştir.(Aydın, s.26)

Radyo Ve Televizyon Yasası'nda

Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. Maddesinin j fıkrasında “yayın esasları” başlığı altında “Kişilerin özel hayatlarına, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak” ve aynı maddenin k fıkrasında, “Haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metodlarına bağlı olmak” l fıkrasında “Haberler ile yorumları ayırmak ve yorumların kaynaklarını açıklamak” ve m fıkrasında “Tek yönlü, taraf tutan yayın yapmamak” ifadeleri ile kişilik hakları özel olarak düzenlenmiştir.

Kanunun 9. Maddesinin 2. Fıkrasında da Kurumun görevleri arasında “İnsan Haklarına saygılı olmak” hükmü yer almıştır. (Öngören, s.53-54)

Yalnızca Radyo Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 15. Maddesinde açıkça, gizli kamera, gizli mikrofon veya benzeri yöntemlerle yapılan çekimler ve tespit edilen ses kayıtlarının ilgililerin izni olmadan yayınlanamayacağı söylenmiştir. (Öngören, s.61)

Bu hukuk kurallarına göre radyo ve televizyon yayıncıları; bir haber verirken veya bir eleştiri yaparken, bir reklam yayınlarken, kişiliği ve özellikle şeref ve haysiyetleri korumak durumundadırlar. Eğer, kişilerin özel ve gizli yaşam alanları, aile yaşamları, mesleki ve tecimsel değerleri bu araçlar vasıtasıyla zedelenirse ve zedelenme nedeniyle kişiler maddi ve manevi zarara uğrarsa, Radyo ve Televizyon Kurumu tazminat ödemekle karşı karşıya kalabilir.

Ancak gizli kamera ile ilgili hukuki görüş tektir. Gizli kamera delil olamaz. (Yeniüzyıl Gazetesi)

Hukuka aykırı yollarla elde edilen deliller delil kabul edilmez. (Türenç) Destekleyici diğer haber ve delillerle birlikte delil kabul edilip edilemeyeceği yargıcın takdirine bağlıdır. (Türenç)

Basın Ahlak Yasası'nda

1. “Bir amme müessesesi olan gazetecilik mesleği, bu mesleğin dışında kalan özel veya ahlaka aykırı maksat ve menfaatlere alet edilemez ve amme menfaatlerine zarar verici bir şekilde kullanılamaz.
2. Yazı, haber, fotoğraf vesair şekillerde yapılacak yayınlarda şu hususlara riayet edilir:
 - a. Ahlaka aykırı veya müstehcen yayında bulunulamaz.
 - b. Şahıs, müessese ve zümreleri hedef tutan yazılarda galiz kelimeler kullanılamaz, şeref ve haysiyetlere karşı haksız yayın yapılamaz.

- c. Amme menfaatini ilgilendirmeyen hallerde fertlerin hususi hayatları küçük düşürücü şekilde teşhir edilemez.

Şahıslar, müesseseler veya zümreler aleyhinde iftira ve isnatta bulunulamaz. Din istismar edilemez. Haberlerde ve olayların yorumunda hakikatlerden tehrif veya kısaltma yoluyla maksatlı olarak ayrılınmaz, doğruluğu şüphe uyandırabilen ve tahkiki gazetecilik imkanları içinde bulunan haberler, tahkik edilmeden ve doğruluğuna emin olunmadan yazılamaz. (Kavaklı, s.20)

Basında Yer Alan Bazı Gizli Kamera Olayları

28 Haziran 1995 "Aydın Bol'un Tiyatrocu Eşinin İntiharı"

Sekreterine tecavüz etmekle suçlanan Aydın Bol'un eşi Necla Bol'u intihara götüren "Söz Fato'da" programının bant yayınları, karmaşık bir ilişki ağını ortaya koyuyor. Bantlara göre Aydın Bol'un iki ayrı sekreteri tecavüzü doğruluyor. İntihar eden Necla Bol'un da bu ilişkiden haberi olduğu ve dahası kendisinin de cinsel tacizde bulunduğu ileri sürülüyor. (28 Haziran 1995 tarihli Hürriyet Gazetesi, s.35)

Bu programda "tecavüzcü" olarak suçlanan Aydın Bol'un karısının intiharı Fatma Girik'i güç durumda bıraktı. Bir insanın bu şekilde hayatına son vermesinden dolayı üzgün olduğunu söyleyen Girik, "İntiharın ardında başka bir gerçek olduğunu düşünüyorum. Bunu araştıracağız" dedi. (28 Haziran 1995 tarihli Sabah Gazetesi, s.31)

İntihar olayının ardından harekete geçen RTÜK, KanalD'ye 1 gün kapatma cezası vermişti. (2 Nisan 1997 tarihli Yeni Şafak Gazetesi)

29 Haziran 1995 Fato'ya Bir Darbe Daha

Ensest ilişkiyle suçlanarak yüzüne tükürülen babanın bir süre sonra iftiraya uğradığı ortaya çıkmıştı. (2 Nisan 1997 tarihli Yeni Şafak Gazetesi)

KanalD'de Fatma Girik'in hazırlayıp sunduğu "Söz Fato'da" programında öz kızı H'ye (14), cinsel tacizle suçlanan baba Bayram Yener (38) beraat etti.

Karardan sonra "adaletin yerine geldiğini ancak ailesine ve topluma karşı çok mahçup duruma düştüğünü" belirten baba Bayram Yener tazminat davası açacağını söyledi. (29 Haziran 1995 tarihli Sabah Gazetesi, s.24)

3 Ekim 1996 "Huzurevi Skandalı"

"Sahte doktor yaptıkları için 1990'dan beri aranan Pendik'teki ruhsatsız huzurevinin sahibi Meral Katoğlu ile sevgilisi Hüseyin Enginsoy yakalanarak cezaevine gönderildi.

Pendik'teki "Sevgi Yuvası" adlı Huzurevinin sahibi Meral Katoğlu ile sevgilisi Hüseyin Enginsoy "sahte doktorluk" suçlamasıyla tutuklanarak cezaevine gönderildi. Sekiz ayrı

davadan hüküm giyen Katoğlu ile Enginsoy'un uzun süredir polis tarafından arandığı ve geçen yıl açtıkları huzurevinin ruhsatsız olduğu belirlendi.

Mahkemeye Düştüler

Bu arada geçen ay ölen sinema sanatçısı Aliye Rona'nın da bir süre kaldığı "Sevgi Yuvası" adlı huzureviyle ilgili iddialar ortalığı karıştırdı. Huzurevine 20 yaşlıyı almayı başaran "sahte doktorların" uzun yıllar kendilerini doktor olarak tanıttıkları ve 1990'da foyalarının ortaya çıkmasından sonra mahkemeye düştükleri belirlendi.

İnfaz Masası Arıyordu

Sahte doktorluktan mahkum olan Katoğlu ile Enginsoy'un Asayiş Şubesi İnfaz Masası ekipleri tarafından arandıkları bu yüzden açtıkları huzurevine ruhsat alamadıkları öğrenildi. Bu arada huzurevinde yaşlılıktan ölen iki kişinin bıraktığı mirasın Katoğlu ile Enginsoy'a devrolduğu, bazı yaşlıların da bakımsızlıktan öldüğü iddia edildi.

Kovulanlar İftira Atıyor

Huzurevinin işletmesini üzerine alan Hüseyin Enginsoy'un kardeşi Mehmet Enginsoy iddiaları yalanlayarak "Bunlar daha önce hırsızlık nedeniyle huzurevinden atılan dört çalışanın başının altından çıkıyor" dedi. Bu arada huzurevinde kalan Sebahat Gülkanat ile Seher Ateş de "Bize iyi bakıyorlar, şikayetimiz yok" dedi.(Haber Mehmet Özışık, 3 Ekim 1996 tarihli Sabah Gazetesi, s.3)

Aynı akşam yeni yayın dönemine giren Arena 21:55'te "Yaşlıların Ölümüne Terkedildiği Huzurevi"ni ekranlara getirdi. (3 Ekim 1996 tarihli Sabah Gazetesi, Telerama Sayfası- resim altı haber)

10 Ekim Perşembe günü, bir hafta sonra, Arena gene 21:55'te aynı olayı "Ölüm Kampında Ötenazi" adıyla yayınladı.

"Arena" geçen hafta İstanbul'un göbeğinde, huzurevi görünümündeki bir Ölüm Kampı'nı ortaya çıkarmıştı. Toplumu şoke eden bu görüntülerin yayınlanmasının ardından yetkililer ruhsatsız huzurevini kapattılar. "Sevgi Yuvası" adlı bu kaçak işletmede barınan yaşlıların bir bölümü aileleri tarafından alındı, bir bölümü de resmi görevlilerce başka huzurevlerine yerleştirildi. "Arena" program sonrası gelişmeleri adım adım izlerken araştırmasını daha da derinleştirdi ve "Sevgi Yuvası"nu çalıştıran sahte doktor Meral Katoğlu'nun yüksek dozda ilacı bir defada vererek hastalara "ötenazi" uyguladığı ortaya çıktı.

Dehşet Verici İtirafılar

Bu arada aynı kişilerin, Küçükyalı'da faaliyete soktukları huzurevinin eski çalışanlarından biri de dehşet verici itiraflarda bulundu. Bu çalışanın iddiasına göre yüksek dozda ilaç verilerek ötenazi yapılan bir hasta öldü sanılarak diri diri kefene sarılmış... (10 Ekim 1996 tarihli Sabah Gazetesi, Telerama sayfası)

1 Kasım 1996 Arena'da Maske Düşüyor

Yeni yayın döneminde yaptığı haber ataklarıyla dikkatleri bir hayli çeken Arena ekibi bu hafta yılın gazetecilik başarılarından birine daha imza atacaklarını iddia ediyor. Uğur Dünder ve ekibi, haftalar süren çalışmalar sonunda inançlı halkımızın temiz duygularını sömüren bir portrenin maskesini düşüreceklerini söylüyor daha fazla ipucu vermiyorlar. ("Büyücü Hoca" Şerafettin Yardımedici)

13 Kasım 1996 "Büyücü Hoca" Şerafettin Yardımedici'nin İntiharı

Arena Programında büyücülük yaptığı, yardım isteyen bir kadına cinsel tacizde bulunduğu öne sürülen Şerafettin Yardımedici dün evinde intihar etti. "Büyücü Hoca" olarak gündeme gelen Şerafettin Yardımedici'nin, skandala dayanamadığı, olay sırasında evde yalnız olduğu, silahını sağ şakağına dayayıp, hayatına son verdiği saptandı. Arena'nın ortaya çıkardığı "Meclisteki Büyücü Hoca" Şerafettin Yardımedici dün evinde ruhsatlı tabancasıyla kendini öldürdü... Yardımedici'nin oğlu Ansen Yardımedici babasıyla onur duyduğunu, babasının şerefiyle yaşadığını ve şerefiyle öldüğünü savundu. "Bir devi yok ettiler. Bu yargısız infazdır" diyen Yardımedici "Şimdi bunu yapan insanın vicdanı rahat mı? Babam altın doğdu, altın öldü" diye konuştu. Yardımedici ailesinin avukatı ise "İnsan haysiyet ve şerefiyle oynamanın sonucunun görüldüğünü", gerekli hukuki yollara başvuracaklarını kaydetti. Henüz yargıya başvurulmadı. (Pınar Türeç'in 25.03.1997 tarihli 8.Gece Programında Şerafettin Yardımedici'nin kardeşi Şakir Yardımedici, kardeşinin yasal varisleri olan oğullarının delil topladıkları için zaman kaybettiklerini fakat başvuru zamanı geçmeden haklarını arayacaklarını söyledi.)

Hakkında Dava Açılmıştı

Yardımedici, iki hafta önceki "Arena" Programında yayınlanan ve BBP Kayseri Milletvekili Recep Kırış'ın meclisteki odasında gizli kamerayla tespit edilen görüntülerde, kendisinden yardım isteyen genç bir kadına, kendisine büyü yapıldığını söylemiş ve "Bu büyüü bozabilmem için 101 gece benimle cinsel ilişkiye girmen gerek. Her ilişkiden sonra bir toplu iğneyi bir sabuna batıracağız ve sabunu suya atınca büyü bozulacak" demişti. Yardımedici kendisini genç kadına beğendirmek için Erbakan'ın danışmanı olduğunu, başbakana akıl verdiğini, Erbakan'ın Almanya'da imam nikahlı bir eşi daha olduğunu söylemişti. Bunun üzerine gözaltına alınan Yardımedici hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı üfürükçülük, sarkıntılık, dolandırıcılık ve resmi nüfuz ticareti suçlarından 2.5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açmıştı." (13 Kasım 1996 tarihli Sabah Gazetesi s.1, s.13)

Arena Programının yapımcısı ve Kanal D Genel Haber Yönetmeni Uğur Dünder "Yardımedici kendine Erbakan'ın danışmanı olarak tanıtıyor, milletvekili odasında randevu veriyor ve büyücülük yapıyordu. Manken kullanmadık. 101 kez kendisiyle birlikte olduktan sonra büyüün bozulacağını söylediği kadın bize geldi. Gizli kamera, haberin başka şekilde ulaşılması mümkün değilse son çare olarak kullanılan bir araçtır." "Gizli kamerayı özel hayatı ilgilendiren konularda kullanmayız.", "Gizli kamera kullanarak ortaya çıkardığımız haberlerin tümünde toplumsal bir çıkar söz konusudur" demektedir. (23.3.1997 Sabah)

4 Kasım 1996 Söz Fato'da

Dini maske olarak kullanan bir şarlatandan ilginç açıklamalar. Erkek erkeğe ilişkiyi normal kabul eden din istismarcısının gerçek yüzü. Gözü dönmüş din istismarcısı "Söz Fato'da" nın erkek muhabirine bile cinsel ilişki teklif etmekten çekinmedi. Bu dosyadaki gizli kamera ile çekilmiş sapık ilişki görüntüleri akılları durduracak cinsten".(4 Kasım 1996 tarihli Sabah Gazetesi, Telerama sayfası)

Tacizci Doktor Olayı

Sabah Gazetesi'nde daha yayınlanmadan önce, 4 gündür bu haberi yayınlayıp yayınlamamakta kararsız kaldıkları için, yayınlansın mı yayınlanmasın mı diye 16 Mart 1997'de 900'lü telefon hatları okuyucuya açılarak yapılan anketle gündeme gelen olay 17 Mart Pazartesi günü gazetede yayınlandı. 18 Mart'ta Hürriyet gazetesinde olayın fotoromanına yer verildi. Bu haberde doktorun hastasını taciz ederken, gizli kamerayla çekilmiş, görüntülere yer verilerek olay anlatılmıştı. Bunun üzerine doktor, tabip albay olduğundan Genel Kurmay olaya el koydu.

GATA Nöroşirurji Bölümü Başkanı Albay Profesör Doktor Korkut Alkan'ın hastası Şebnem Karakaş Ağustos 1996'da cinsel tacize uğramıştı ve bunu nişanlısı Eran Tapan'a anlatmıştı. Bunun üzerine nişanlısıyla birlikte Fato'ya başvurdular. Mağdur taraf bir plan önerdi. Bu plana göre bir konu mankeni bulunacak ve benzer şikayetlerle doktora başvuracaktı. Böylelikle doktorun tacizde bulunup bulunmadığı gizli kamerayla tespit edilecekti.

Konu mankeni Fato'ya Eran Tapan tarafından getirildi. Manken kız Şule Arıkan 3 Ocak'ta baş dönmesi, bayılma ve baş ağrısı şikayetleriyle doktora gitmeye başladı. Beş veya altı kez tedaviye gitti. Sonuncu defasında yani 20 Şubat 1997'de gizli kamerayla çekimleri gerçekleştirildi.

19 mart 1997'de de Kanal D'de "Söz Fato'da" programında olay ekranlara yansıdı. Fakat bu görüntüler ekrana gelmeden 1saat önce Show TV Ana Haber Bülteni'nde Reha Muhtar, konu mankeni Şule Arıkan'ı, onun avukatı Ünsal Uğraş ve Doktor Korkut Alkan'ın eşi diş hekimi Lale Alkan'ı canlı yayına çıkarttı. Bu yayın sırasında Reha Muhtar kıza sorular sordu ve cevaplar aldı. Bunlardan, kıza Eran Tapan ve Fato tarafından para teklif edildiği ve kızın yardımcı olmak için bu işi kabul ettiği ; Fatma Girik'in kıza doktoru tahrik etmesini söylediği, teklif edilen paranın verilmemesi sonucu bu programa çıktığı... Lale Hanım'ında kocasına tuzak kurulduğunu ve onun arkasında olacağı sonucu çıktı.

Aynı akşam Fatma Girik programından sonra, Defne Samyeli'nin sunduğu "Gecenin İçinden" programına konuk olarak katıldı. Suçlamaları kabul etmedi ve kıza para teklif etmediğini, doktoru taciz etmesini söylemediğini, hatta kıızı tanımadığını, kendisine nişanlı Eran Tapan tarafından getirildiğini belirtti.

21 Mart'ta Hürriyet yazarı Fatih Altaylı'nın bir yazısı üzerine kızın tele-kız olduğu orataya çıktı. Fatma Girik 27 Mart'ta Reha Muhtar'a tazminat davası açtı. 31 Mart akşamı Şule Arıkan Beşiktaş'taki evinde bir kutu hap içerek intihar etti ve Şişli Etfal Hastanesi'nde ilk müdahale yapıldıktan sonra Alman Hastanesi'ne yatırıldı. Taburcu olurken Show Tv'nin muhabirleri tarafından kaçırıldı ve araba durduğunda kaçarak Bağcılar Karakolu'na sığındı.

29 Nisan 1997'de Fatma Girik "Söz Fato'da" programında olayla ilgili gelişmeleri ekrana getirdi. Bu programda Şule Arıkan gelerek kendisinden özür diledi ve arkadaşının annesinin ve onun bulduğu avukatın Show Tv'le anlaşmalarını, kendisinin son ana kadar kaçmak istediğini ve bu programda doktoru temize çıkaracak şekilde konuşması gerektiğini yoksa 6 yıla kadar hapse gireceğini söyleyerek kendisini doktorun ve eşinin tehdit ettiklerini ve program öncesinde 2 milyar aldıklarını on beş gün sonra hiçbir kanala çımazsa 2 milyar daha vereceklerini söylediklerini açıkladı. (Mart ve Nisan ayları boyunca gazetelerde çıkan haberlerden toplanmıştır.)

Bu olay sonucunda "32.Gün" de Mehmet Ali Birand'ın sorularına karşı kendisini savunan Fatma Girik şöyle dedi: "Gizli kameranın kallesçe kullanılmaması taraftarım ama bu olayda..." "Gizli kamera ile özel hayata girilirse bu en büyük terbiyesizlik ama doktorun muhayenhanesi özel hayatı değildir, orada kamu hizmeti veriyor.

Ben program yapıyorum, bunun için ruhsat lazım değil. Ben gazeteci değilim ama ekibimde deneyimli gazeteciler var. Belediye başkanlığı yaparken uzman bürokratlarla çalıştım, başardım şimdi de gazetecilerle çalışıyorum.

Gizli kamera bizde yasak olsa haklısınız. Ama cezası nedir?" (28 Mart 1997 tarihli Sabah Gazetesi, Fatma Girik ve Gizli Kamera Olayı")

Gizli Kamera Konusunda Basında Çıkan Bazı Haber Yorumları:

Tacizci Doktor Olayı üzerine pek çok gazeteci gizli kamera kullanımı ile ilgili görüşlerini dile getirdiler. Çok değişik yorumlarda bulundular. Kimileri hiçbir zaman gizli kamera kullanılmaması gerektiğine değinirken, bazıları da özel hayata girilmediği sürece, kamu yararının gözetildiği durumlarda, rüşvet ve yolsuzlukların isbatında gizli kamera kullanmanın tek çare olduğunu savundular. İşte bu yorumlardan bazıları:

21.3.1997 Yeni Şafak Mustafa Karaalioğlu "Tacizci Doktor": "Yargının geç çalıştığı ve ülkede hukuka güven olmadığı bu olayda asla geçerli olamayacak bir mazerettir. Hukuka güveniniz yoksa en fazla mağduriyetinizi sineye çekersiniz. Adaleti hukuk dışı yollara başvurarak temin edemezsiniz."

22 Mart 1997 Yeniüzyıl s.4 Can Dünder "Araştırmacı Tahrikçilik" isimli makalesinde gizli kamerayla çekilen programlar için: "Buna haber kovalamak değil, haber yaratmak denir.", "Adaletin terazisi, kamuoyunun da, medyanın da ellerine teslim edilemeyecek kadar hassastır.", "Gizli kamera kullanılması ilke olarak yanlıştır. Bu yöntemle bilgi toplarken bazen, kamuya yararlı bilgilere ulaşabilirsiniz. Ancak bu, yöntemi meşru kılmaz. Tıpkı işkenceyle elde edilen istihbaratın, işkenceyi mazur gösteremeyeceği gibi..." diyor.

Sabah s.21 Hasan Cemal "Konu Mankenli" adlı makalesinde şöyle bir yorum getiriyor: "Gizli kameralı- konu mankenli tuzaklar ya da medyatik linçler gazetecilik mesleğinin bir parçası değildir. Bu yola başvuranlar haberciliği ucuzlatıyor. Bir yanda doktorluk mesleğinin değerleri hiçe sayılırken öbür yanda bizim mesleğin etiği çiğneniyor, saygınlığı darbe yiyor."

22.3.1997 Sabah s.6 Can Ataklı "Fato'yu Çok Fena Yediler" başlıklı köşe yazısında " Fatma Girik aslında işini yaparken çeşitli gazetecileri örnek alıyor. Gizli kamerayı çok kullanıyor

ama bunun mucidi kendisi değil.", "Ama küçük bir ayrıntı yüzünden başka gizli kamera kullananların öfkesini çekti üzerine. Çünkü haberi yaparken gazeteci değil de konu mankeni kullandı.", "Gizli kameranın erdemlerini anlatanlar Fatma Girik'le düşülen hatayı tamamen ona yükleyip işin içinden sıyrılmaya çalıştılar."

22.3.1997 Sabah Can Ataklı "Gizli kamera Rezaleti" : "Bugün hukuk sisteminin güçlü olduğu pek çok ülkede "gizli kamera" kayıtları suç delili olarak kabul edilmiyor. Buradaki temel ilke şu: "İnsan suçlu bile olsa hakları vardır, bunları şartlar ne olursa olsun kimse ihlal edemez."

22.3.1997 Sabah Hıncal Uluç "Ahlakın Ahlaksızlığı": "Ahlak adına dahi olsa insanların yaşamlarına gizli kameralarla girme hakkımız var mı?" "gizli kamera, gizli mikrofon v.s. ile yapılan çekimler ve tespit edilen ses kayıtları ilgililerin izni olmadan yayınlamaz."

29.3.1997 Yeni Şafak Gaffar Taşkın Son Sayfa Yazıları "Ahlaksızlıktan Ahlak Çıkartmak": "Gizli kameranın bir toplumsal yarayı meydana çıkartmak için kullanılmasıyla insanlara komplo kurmanın bir aracı olarak kullanılması arasında fark vardır.", " Fakat bizim burada üzerinde durduğumuz husus, bütün bu araçlarla ilgili faaliyetler yürütülürken onların kendi iç ahlaki zorunluluklarına uyulup uyulmadığı meselesidir. Yoksa birilerinin kalkıp da efendim ben gizli kamera kullanarak topluma şu kazançları sağladım demesi meseleyi sadece saptırmak ve konuyu kavramamak olarak değerlendirilmelidir."

Sonuç

Bugün hukuk sisteminin güçlü olduğu ülkelerde "Gizli Kamera "kayıtları suç delili olarak kabul edilmemektedir. Buradaki temel ilke şudur. "insan suçlu bile olsa hakları vardır, bunlar şartlar ne olursa olsun kimse ihlal edemez." Bazı uzmanların görüşüne göre gizli kamera habercilik adına kullanıldığına durum vahimleşmektedir. Çünkü bu durumda gazeteci, sadece bir konuyu öğrenmek amacıyla, bir başka kişinin özel yaşamına girmektedir. Kimse bu hakkı kendinde görmemelidir.

Eğer gizli kamera kullanılacak ise şu durumlar dikkate alınmalıdır.

- Elde edilen bilgi çok önemliyse. Yüksek seviyedeki bir "sistem hatası"nu açığa çıkarmak gibi toplumu ciddi biçimde ilgilendiren veya bireylerin uğrayacağı önemli bir zararı önleyecek bir durum olmalıdır.
- Aynı bilgiyi elde edecek diğer bütün alternatifler tüketilmişse;
- İşin içindeki muhabirler aldatmanın niteliklerini ve sebeplerini açıklamaya niyetlilerse;
- Aldatma yoluyla elde edilen bilgiyle önlenen zarar, aldatma sebebiyle doğabilecek bir zarardan daha önemliyse;
- İlgili muhabirler etik ve yasal konularda anlamlı, işbirlikçi ve düşünceli bir karar verme işlemi yürütmüşlerse.

Eğer gizli kamera kullanımında

- Ödül kazanmak,
- Yarışma kazanmak,
- Daha az zaman ve kaynak harcamasıyla öyküyü ele almak;
- "Başkaları zaten yaptı" diye yapmak;
- Öykünün içeriği etiğe aykırıysa, eti ve yasal açıdan kusurlar bulunacaktır.

Gazetecilerin haber toplama tekniklerinden biri olarak son yıllarda sıkça başvurdukları gizli kameraların bir başka olumsuz yönü ise, haber konusu yapılan kişinin, istenilen görüntüleri

vermesi ya da istenilen sözleri söylemesi için açıkca tahrik edilmesidir. Kamera yerleştirildikten sonra haber konusu kişi tahrik edilmekte, istenilen görüntüler sağlamakta, ama izleyiciye sadece kurgulanmış bölüm izlettirilmektedir. Böylece kamuoyu taraflı bir bakış açısıyla yönlendirilmektedir. Gizli kamera meslekte kullanılacak son araç olmalıdır. Kimin ne için kullandığına özen gösterilmelidir.

Kaynakça

Akman, Nuriye. 30.3.1997, **Sabah Gazetesi**, RTÜK Kitabı Yok Satıyor
Aydın, Mustafa. 1996, "Özel Hayatıma Dokunmayın", 7-13 Aralık **Aksiyon dergisi**
Kavaklı, Oğuzhan; Tanık, Ahmet. 1985, **Gazetecinin El Kitabı İlad Yayınları**, Ankara
Löle Aylin, 1997. Gizli Kamera Masaya Yatırıldı, **Barometre Dergisi**, sayı 420.
Öngören, Doç. Dr. Gürsel. **Televizyon ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırılarına Karşı Hukuki Başvuru Yolları**, Der Yayınları, İstanbul, 1996.
Özgentürk, Nebil. 23 Mart 1997, Gizli Kameraya Objektif, **Sabah Gazetesi**
Türenç, Pınar. 8. Gece Programında Avukat Deniz Ketenci'nin cevabı
Türenç, Pınar. 8. Gece Programında Cengiz Hotoğlunun konuşması
Türenç, Pınar. 25 Mart 1997, 8.ci Gece, Savaş Ay'ın konuşması
Yeni Yüzyıl Gazetesi, "Gizli Kamera Delil Olamaz", 20.3.1997

Gazeteler

Hürriyet Gazetesi, Aydın Bol'un tiyatrocusu eşinin intiharı, 28.6.1995.
Sabah Gazetesi, Aydın Bol'un tiyatrocusu eşinin intiharı, 26.6.1995.
Demokrasi Gazetesi, "Gizli Kameranın Tarihi", 27.3.1997.
Dünya Gazetesi, Salı Yazıları Köşesi, 25.3.1997
Demokrasi Gazetesi, Düünden Notlar Köşesi, 21.3.1997.
Radikal Gazetesi, "Jüriler, Gizli Kamera ve Basının İtibarı", 30.3.1997.
Dünya Gazetesi, Salı Yazıları, "Cinsel Tacizde Birden Çok Yanlışlık Var", 25.3.97.
Yeni Şafak Gazetesi, "Hepimiz Röntgenciyiz", 25.3.1997.
Yeniüzyıl Gazetesi, "Gizli Kamera Delil Olamaz", 20.3.1997.
Sabah Gazetesi, Telerama sayfası, 3.10.1996.
Sabah Gazetesi, Telerama sayfası, 10.10.1996.
Sabah Gazetesi, Telerama sayfası, "Arenada Maske Düşüyor", 1.11.1996.
Sabah Gazetesi, "Büyücü Hoca Şerafettin Yardımedici'nin İntiharı", 13.11.1996.
Yeniüzyıl Gazetesi, "Habercilik Ruh Sağlığı Paradoksunda", 2.4.1997.
Sabah Gazetesi, "Fatma Girik ve Gizli Kamera Olayı", 28.3.1997
Sabah Gazetesi, Telerama Sayfası, "Tacizci Doktor Olayı",
Babiali Magazin, "Ne Gizli Kamera, Ne Ekran Karartma", Nisan 1997.
Hürriyet Gazetesi, Kelebek, Ayşenin Gözlüğü, 2.4.1997.
Şaka Yaptık Programı Yönetmeni Turgut Moralı'nın faksı.
Sabah Gazetesi, Telerama Sayfası, "Söz Fato'da", 4.11.1996.

İnternette dökümler

TÜRENÇ Pınar, 8. Gece, Kanal D, 25.34.1997.